

Тиббиёт Олийгохларида Чет Тилларини Укитишда Инновацион Технологияларнинг Тугган Ўрни

Зиёдуллаев Жавохир Уткир угли¹
СамДТУ 6-курс Даволаш факультети¹
Айтмуратова Перхан Генжебаевна²
СамДТУ Тиллар кафедраси ассистенти²

Аннотация. Мақолада тиббиёт олий таълим соҳаларида инновацион технологияларнинг тутган ўрни, электрон таълим воситалари ва замонавий ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш тўғрисида тўхталиб ўтилади. Олий таълим тизимида инновацияларни турли шакллари кенг қамровли тадқиқот қилиш кўп йиллардан бери олиб борилмоқда. Инновацион жараёнларни асоси бўлган инфорацион технологияларни ишлаб чиқиш ва қўллаш ҳамма замонавий таълим йўналишлари олимлари ва педагоглари илмий дискуссиялари марказида турган масаладир.

Кириш. Конкрет ўқув фанлари бўйича мутлақо янги таълим бериш методикаларини, янги дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини (ҳам қоғоз, ҳам электрон), янги ўқув дастурларини яратиш замон талабидир. Кўрсатилган методикаларни ўқув жараёнига босқичма-босқич киритиш орқали керакли мақсадга эришиш мумкин. Бундай глобал масалани ҳал этиш етарлича вақт талаб қилади. Ҳозирги вақтда инфорацион технологияларини ўқув жараёнини интенсификациялаш, ўқув материални ўзлаштиришни яхшилаш учун, талабаларни фикрлашини ривожлантириш учун қўллаш мумкин. Электрон таълим бериш воситалари маълум ўқув фанини ўрганишда анъанавий ва инфорацион технологиялар мутаносиблиги шартларига жавоб бериши керак. Ўқув электрон воситаларига - мультимедиа ўқув қўлланма, мультимедиа ўқув-услубий комплекс, электрон терминологик луғатларни киритиш мумкин. Мультимедиа ўқув қўлланма - ўқув электрон восита бўлиб, асосий дарсликдаги ўқув материални тўлдирувчи ўқув материални тутди. Ўқув материал ахборотни етказувчи турли хил воситалар- матн, графика, товуш, видеотасвир орқали тақдим этилади. Бу воситани ўқув жараёнида қўллаш методик тавсиялар билан белгиланади. Мультимедиа ўқув-услубий комплекс- назарий ўқув материал билан бирга интерактив топшириқларни бажариш бўйича услубий тавсияларга эга, шунингдек, қўйилган мақсад ва вазифалар, ҳамда педагогик сценарийга қараб тест саволлари, назорат саволлари, топшириқларига эгадир. Электрон терминологик луғат- ўқув электрон восита бўлиб, профилли кафедралар билан интеграция

мақсадида тузилади, педагогик мувофиқликни дидактик ва услубий талабларига жавоб бериши керак. Олий таълим тизимининг асосий мақсадларидан бири, жамиятга керакли малакали мутахассисни тайёрлашдир. Ёш мутахассис доимо мураккаблашиб бораётган маълумотларни қабул қилишда қийинчилик сезмаслиги учун олий ўқув юртлари олдида креатив, ижодий фикрловчи шахс тайёрлаш вазифаси туради. Бу хусусиятларни ривожлантириш учун креативликни ривожлантирувчи методикаларни қўллаш мумкин. Масалан, ностандарт масалаларни ечиш, лекин бунда талаба баъзи янги ечим усулларинигина эслаб қолади ва қўллайди. Креативликни талабаларда ривожлантириш учун яна бир тизим Moodle таълим тизими қўл келади. Ўқитувчи бу тизимда ўқув курсини ўзи ишлаб чиқади. Унинг доирасида ўқитувчи таълим жараёнида билиш ва коммуникатив фаолиятларни қўллаб туриш учун бу тизимда қуйидагиларни ташкил этиши мумкин; форум ва чатлар орқали талабаларни ўзаро ва ўқитувчи билан мулоқотини, веб-саҳифаларда ўқув контентини электрон кўринишда жойлаштириш, тест ва назорат вазифаларини бажариш орқали назорат қилиш. «Тиббиёт сохалари буйича электрон маъруза» элементи орқали ўқув материални қизиқарли ва тушунарли шаклда ўрганишга имкон беради, ижодий фикрлашни ривожлантиради. Шу мақсадда ҳар бир маъруза охириги бетида савол берилади. «Форум»ларда талабалар берилган турли саволларга юборган жавобларини муҳокама қилиш ва баҳолаш имконияти бор. «Глоссарий» элементи аудиториядан ташқари мустақил иши давомида талабалар электрон 26 ICT in Education: Challenges & Solutions курсни калит терминларини таҳрир қилиши мумкин. Шундай қилиб, таълим тизимини бошқарувчи Moodle электрон таълим тизимида ижодий жараённи катализаторлари бор, улар ўқитувчи томонидан талабалар олдида ижодий масалалар қўйилсагина юзага чиқади. Ҳозирги кунда сир эмаски компютерлар ва илмий-техникавий аппаратларсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Чунки ҳозирги даврда таълим олиш жараёнида ўқувчилар учун ахборот хажмининг кескин ошганлиги, инновацион ахборот технологияларни қўллашни тақозо қилади. Бу эса ўқувчиларга замонавий ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш, ўқув жараёнида турли хил маълумотларга эга бўлиш, бошқа тенгдошлари билан узоқдан туриб фикр алмашиш имкониятини яратади. Ана шунинг учун ҳам интерактив усуллар, инновацион педагогик ва ахборот технологияларини ўқув жараёнига киритишга қизиқиш тобора кучайиб бормоқда. Замонавий технологиялар ўқувчиларнинг билиши лозим бўлган билимларни ўзлари қидириб топишга, мустақил ўрганиш, таҳлил қилиш ва олинган билимлардан ўзлари хулоса чиқаришга ўргатади. Ўқув йили давомида тиббиёт соҳасида ўтилаётган ва ўрганилаётган мавзулар буйича барча янгиликлар ва қилинган ишлар тўғрисидаги маълумотларни олишда интернетдан фойдаланилади. Бу эса талабаларга ўқув жараёнини ўзлаштиришда қуйидаги натижаларни беради: - талабалар илмий изланиши давомида тезроқ ва кўпроқ маълумотларга эга бўлади; - илмий янгиликларнинг бошқаларникидан фарқини ўрганади; - талабаларни дарс давомида

ижодий фикрлашга ва изланувчанликка мажбурлайди; - талабаларнинг билим олиш иштиёқини мунтазам ошириб боради; - талабалар илмий ишлари бўйича ўз тенгдошлари билан интернет орқали фикр алмашиб туради; - педагог ва талабалар фаолиятининг ўзаро ҳамкорлигини таъминлайди. Бу жараённинг самарали натижага эришиши, ўқитувчи билан ўқувчининг ҳамкорликдаги фаолиятига, ўқувчининг иждоий ишлашига, мустақил фикрлашига, мустақил таҳлил қилиш қобилиятига ва хулосалар чиқара олишига, ўқувчининг ўзига ва гуруҳга, гуруҳнинг ўқувчига баҳо беришига боғлиқ. Ҳар бир дарсда мавзу мазмуни ва мақсадидан келиб чиққан ҳолда ўзига хос ахборот-технологиялар қўлланилади. Шундай қилиб, барча тиббиёт ўқув юртлиги таълим тизимида бугунги куннинг долзарб муаммоларидан бири бўлган таълим жараёнини давр талаби даражасига етказиш замонавий педагогик технологияларни талабаларга ўргатишдан мақсад интерактив усулларни қўллаш, ҳар бир талабанинг билим савиясини бутун жаҳон талабларига тўла жавоб бера оладиган даражага кўтариш орқали мустақил мамлакатимизнинг илмий, иқтисодий ва маънавий маърифий жиҳатдан ривожланишига ўз салмоқли ҳиссасини қўшадиган етук кадрларни, комил инсонни шакллантиришдан иборатдир.

Хулоса қилиб айтганда, тиббиёт соҳалари таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш, биринчи навбатда, мавжуд ўқув ва бошқариш технологиясини такомиллаштиришга олиб келади. Шу билан бирга, улар тадқиқод, ўқитиш усуллари ва ахборот билан ишлашнинг янги усулларини яратишга олиб келишини таъкидлаш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар:

Кириш. Конкрет ўқув фанлари бўйича мутлақо янги таълим бериш методикаларини, янги дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини (ҳам қоғоз, ҳам электрон), янги ўқув дастурларини яратиш замон талабидир. Кўрсатилган методикаларни ўқув жараёнига босқичма-босқич киритиш орқали керакли мақсадга эришиш мумкин. Бундай глобал масалани ҳал этиш етарлича вақт талаб қилади. Ҳозирги вақтда информацион технологияларини ўқув жараёнини интенсификациялаш, ўқув материални ўзлаштиришни яхшилаш учун, талабаларни фикрлашини ривожлантириш учун қўллаш мумкин. Электрон таълим бериш воситалари маълум ўқув фанини ўрганишда анъанавий ва информацион технологиялар мутаносиблиги шартларига жавоб бериши керак. Ўқув электрон воситаларига - мультимедиа ўқув қўлланма, мультимедиа ўқув-услубий комплекс, электрон терминологик луғатларни киритиш мумкин. Мультимедиа ўқув қўлланма - ўқув электрон восита бўлиб, асосий дарсликдаги ўқув материални тўлдирувчи ўқув материални тутди. Ўқув материали ахборотни етказувчи турли хил воситалар- матн, графика, товуш, видеотасвир орқали тақдим этилади. Бу воситани ўқув жараёнида қўллаш методик тавсиялар билан белгиланади. Мультимедиа ўқув-услубий комплекс- назарий ўқув материали билан бирга интерактив топшириқларни бажариш бўйича услубий тавсияларга эга, шунингдек, қўйилган мақсад ва вазифалар, ҳамда педагогик сценарийга қараб тест саволлари, назорат саволлари, топшириқларига эгадир. Электрон терминологик луғат- ўқув электрон восита бўлиб, профилли кафедралар билан

интеграция мақсадида тузилади, педагогик мувофиқликни дидактик ва услубий талабларига жавоб бериши керак. Олий таълим тизимининг асосий мақсадларидан бири, жамиятга керакли малакали мутахассисни тайёрлашдир. Ёш мутахассис доимо мураккаблашиб бораётган маълумотларни қабул қилишда қийинчилик сезмаслиги учун олий ўқув юртлари олдида креатив, ижодий фикрловчи шахс тайёрлаш вазифаси туради. Бу хусусиятларни ривожлантириш учун креативликни ривожлантирувчи методикаларни қўллаш мумкин. Масалан, ностандарт масалаларни ечиш, лекин бунда талаба баъзи янги ечим усулларинигина эслаб қолади ва қўллайди. Креативликни талабаларда ривожлантириш учун яна бир тизим Moodle таълим тизими қўл келади. Ўқитувчи бу тизимда ўқув курсини ўзи ишлаб чиқади. Унинг доирасида ўқитувчи таълим жараёнида билиш ва коммуникатив фаолиятларни қўллаб туриш учун бу тизимда қуйидагиларни ташкил этиши мумкин; форум ва чатлар орқали талабаларни ўзаро ва ўқитувчи билан мулоқотини, веб-саҳифаларда ўқув контентини электрон кўринишда жойлаштириш, тест ва назорат вазифаларини бажариш орқали назорат қилиш. «Тиббиёт сохалари буйича электрон маъруза» элементи орқали ўқув материални қизиқарли ва тушунарли шаклда ўрганишга имкон беради, ижодий фикрлашни ривожлантиради. Шу мақсадда ҳар бир маъруза охириги бетида савол берилади. «Форум»ларда талабалар берилган турли саволларга юборган жавобларини муҳокама қилиш ва баҳолаш имконияти бор. «Глоссарий» элементи аудиториядан ташқари мустақил иши давомида талабалар электрон 26 ICT in Education: Challenges & Solutions курсни қалит терминларини таҳрир қилиши мумкин. Шундай қилиб, таълим тизимини бошқарувчи Moodle электрон таълим тизимида ижодий жараённи катализаторлари бор, улар ўқитувчи томонидан талабалар олдида ижодий масалалар қўйилсагина юзага чиқади. Ҳозирги кунда сир эмаски компютерлар ва илмий-техникавий аппаратларсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Чунки ҳозирги даврда таълим олиш жараёнида ўқувчилар учун ахборот ҳажмининг кескин ошганлиги, инновацион ахборот технологияларни қўллашни тақозо қилади. Бу эса ўқувчиларга замонавий ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш, ўқув жараёнида турли хил маълумотларга эга бўлиш, бошқа тенгдошлари билан узоқдан туриб фикр алмашиш имкониятини яратади. Ана шунинг учун ҳам интерактив усуллар, инновацион педагогик ва ахборот технологияларини ўқув жараёнига киритишга қизиқиш тобора кучайиб бормоқда. Замонавий технологиялар ўқувчиларнинг билиши лозим бўлган билимларни ўзлари қидириб топишга, мустақил ўрганиш, таҳлил қилиш ва олинган билимлардан ўзлари хулоса чиқаришга ўргатади. Ўқув йили давомида тиббиёт соҳасида ўтилаётган ва ўрганилаётган мавзулар буйича барча янгиликлар ва қилинган ишлар тўғрисидаги маълумотларни олишда интернетдан фойдаланилади. Бу эса талабаларга ўқув жараёнини ўзлаштиришда қуйидаги натижаларни беради: - талабалар илмий изланиши давомида тезроқ ва кўпроқ маълумотларга эга бўлади; - илмий янгиликларнинг бошқаларникидан фарқини ўрганади; - талабаларни дарс давомида ижодий фикрлашга ва изланувчанликка мажбурлайди; - талабаларнинг билим олиш иштиёқини мунтазам ошириб боради; - талабалар илмий ишлари буйича ўз тенгдошлари билан интернет орқали фикр алмашиб туради; - педагог ва талабалар фаолиятининг ўзаро ҳамкорлигини таъминлайди. Бу жараённинг самарали натижага эришиши, ўқитувчи билан ўқувчининг ҳамкорликдаги фаолиятига, ўқувчининг ижодий ишлашига, мустақил фикрлашига, мустақил таҳлил қилиш қобилиятига ва хулосалар чиқара олишига, ўқувчининг ўзига ва гуруҳга, гуруҳнинг ўқувчига баҳо беришига боғлиқ. Ҳар бир дарсда мавзу мазмуни ва мақсадидан келиб чиққан ҳолда ўзига хос ахборот-технологиялар қўлланилади. Шундай қилиб, барча тиббиёт ўқув юртлари таълим тизимида бугунги куннинг долзарб муаммоларидан бири бўлган таълим жараёнини давр талаби

даражасига етказиш замонавий педагогик технологияларни талабаларга ўргатишдан мақсад интерактив усулларни қўллаш, ҳар бир талабанинг билим савиясини бутун жаҳон талабларига тўла жавоб бера оладиган даражага кўтариш орқали мустақил мамлакатимизнинг илмий, иқтисодий ва маънавий маърифий жиҳатдан ривожланишига ўз салмоқли ҳиссасини қўшадиган етук кадрларни, комил инсонни шакллантиришдан иборатдир.

Хулоса қилиб айтганда, тиббиёт соҳалари таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш, биринчи навбатда, мавжуд ўқув ва бошқариш технологиясини такомиллаштиришга олиб келади. Шу билан бирга, улар тадқиқод, ўқитиш усуллари ва ахборот билан ишлашнинг янги усулларини яратишга олиб келишини таъкидлаш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Aitmuratova, P., Yorova, S., & Esanova, M. (2023). The role of foreign languages in our life. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(4), 161-164.
2. Nasimova, S. Y. (2024, August). ANTRPONIM SARLAVHALAR. In *Conference on Applied and Practical Sciences* (pp. 149-151). Open Journal Systems.
3. Yaxuyayevna, N. S. . (2024). Public Health Communication Enhancing Knowledge and Empowering Communities. *International Journal of Formal Education*, 3(4), 287–290.
4. Bakhodirovna, E. M. (2024). STRUCTURAL AND FUNCTIONAL FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE TEXTS OF WORKS OF ART (ENGLISH AND UZBEK AUTHORS). *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(2-1), 111-117.
5. Yorova, S., & Hasanova, F. (2024). TIBBIY DISKURSGA XOS BO ‘LGAN KASBIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYA. *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(8), 68-71.
6. Karimovna, Y. S. (2024). Medical Staff Professional Communication Process. *Gospodarka i Innovatsije.*, 44, 227-230.
7. Zikiryayevna, S. A. (2022). DISCURSIVE ANALYSIS OF DERIVED METONYMIE. *Journal of Positive School Psychology*, 1588-1592.
8. Shodikulova, A. Z. (2021). Methodology For Using Computer Training Programs In English Lessons. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(13), 3358-3367.
9. Baxtiyarovna, B. D., Xolmurodovna, M. S., Nabiyevna, H. K., Maxammadovna, K. N., & Abdumannopovna, R. X. (2019). Modern methods in learning English. *International scientific review*, (1 (41)), 32-35.
10. olmurodovna, M. S. (2024). SYNTACTIC ANALYSIS AND THEIR TYPES IN ENGLISH LINGUISTICS. *JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH*, 1(2), 163-166.
11. Айтмуратова, П. Г. (2022). Важность обучения латинскому языку в медицинских вузах. *Science and Education*, 3(12), 897-902.
12. Айтмуратова, П. Г. (2024). I-III СКЛОНЕНИЯ ИМЁН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В ЛАТИНСКОМ ЯЗЫКЕ. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 22(5), 37-42.
13. Mallaevna, N. S., & Khalid, A. (2023, November). Topic chemical terminology of salts. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 1, No. 5, pp. 226-229).
14. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE. *Central Asian Journal of Academic Research*, 2(5), 51-55.

15. Alisherovna, A. U. (2023). Discourse in modern linguistics. *Journal of new century innovations*, 26(5), 123-128.
16. Alisherovna, A. U., & Uves, S. (2023, November). CLINICAL TERMINOLOGY: UNDERSTANDING WORD-FORMATION, GREEK ROOTS, SUFFIXES, AND PREFIXES. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 1, No. 5, pp. 206-209).
17. Mardanovich, M. Z., & Mokhigul, O. (2024). Personality in teaching the module of latin and medical terminology in the medical higher education institution. *Journal of Universal Science Research*, 2(1), 425-435.
18. Mardanovich, M. Z. (2023). Lotin tilining zamonaviy tillarga bevosita va bilvosita ta'siri. *Research Focus International Scientific Journal*, 2(6), 132-136.
19. Фомина, М. А., & Бекназарова, М. К. (2021, January). МЕДИЦИНСКИЕ ТЕКСТЫ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ. In *The 5th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations"* (January 27-29, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 1300 p. (p. 1158).
20. Sherbekova, Y., Makhmudova, S., Normuradova, N., Nuraliyeva, O., & Beknazarova, M. (2021). English As A Medium of Instruction in School of Arts. *Ilkogretim Online*, 20(3).
21. Aminovna, Y. D., Ubaydullayevich, F. F., & Tog'aymurodovich, R. J. (2020). The development of speech activity in students. *International Journal on Integrated Education*, 2(4), 95-97.
22. Fayzullaev, F. U. "The Role of Critical Thinking in Learning a Foreign Language." *JournalNX*, vol. 7, no. 1, 2021, pp. 68-70.